

Poznań, 5 grudnia 2022 r.

Szanowny Pan

**Prof. dr hab. Marcin Wiącek****Rzecznik Praw Obywatelskich**

al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Dotyczy: resortowego projektu ustawy o ochronie ludności oraz o stanie klęski żywiołowej.

**Szanowny Panie Rzeczniku,**

Zarząd Związku Miast Polskich pragnie wyrazić głębokie zaniepokojenie wobec aktualnego brzmienia resortowego projektu ustawy o ochronie ludności oraz o stanie klęski żywiołowej (w załączeniu), który jest konsultowany podczas prac Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt, który stanowi pomieszczenie kilku niezwiązanych ze sobą materii: ochronę ludności (dotąd rozumianą jako obronę cywilną), zarządzanie kryzysowe oraz jeden z trzech przewidzianych w Konstytucji RP stanów nadzwyczajnych – stan klęski żywiołowej, zawiera w sobie rozwiązania, które znacząco ograniczają prawa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno indywidualne jak i realizowane poprzez społeczności lokalne.

1. Regulacje zawarte w treści projektu wprowadzają nowe zapisy dotyczące **stanu klęski żywiołowej**, dotychczas uregulowane w odrębnej ustawie z 18 kwietnia 2002 r. oraz mające odniesienie w ustawie z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela

Przepisy dotyczące zasad obowiązujących w stanie klęski żywiołowej, naszym zdaniem zasługujące – jak dotąd – na odrębną regulację, stawiają obywateli w znacząco gorszej sytuacji, poprzez daleko idącą uznaniowość w jego realizacji, przyznaną administracji rządowej, zwłaszcza w zakresie arbitralnego rozszerzania wprowadzanych ograniczeń szerszych niż wskazane w Konstytucji RP.

Nowe przepisy w znacznym stopniu ograniczają możliwości dochodzenia przez obywateli dotychczas przysługujących im praw do roszczeń odszkodowawczych za straty spowodowane w wyniku obowiązywania stanu klęski żywiołowej. Proponowane zapisy zmieniają aktualne brzmie-

nie formuły roszczenia odszkodowawczego na określenie „wsparcia” z budżetu centralnego, które „może zostać udzielone”. Tak brzmiący przepis zasadniczo pogarsza sytuację prawną osób pokrzywdzone w wyniku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej.

2. W opinii Zarządu zasadnicze obawy na gruncie konstytucyjnym budzą także zapisy wprowadzające nieznane dotychczasowemu porządkowi prawnemu: **stan pogotowania i stan zagrożenia**, które przewidują bardzo istotne ograniczenia w korzystaniu przez obywateli z podstawowego katalogu praw i wolności. Bardzo liberalne brzmienie przepisów, które determinuje wprowadzenie wymienionych stanów, w istotny sposób wyłącza uprawnienia kontrolne parlamentu w trakcie ich obowiązywania. Te i podobne sformułowania zawarte w projekcie dają możliwość ich stosowania w sposób nieuprawniony. Zdumienie budzi zwłaszcza niemal dowolna uznaniowość w interpretacji wielu przepisów ograniczających prawa obywatelskie.

3. Bardzo poważne obawy na gruncie zgodności z brzmieniem Konstytucji RP budzi zwłaszcza możliwość **zawieszania organów samorządu terytorialnego** przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek właściwego terytorialnie wojewody, poprzez ustanowienie pełnomocnika, w sytuacji „nieskuteczności” działań organu, które wynikają z wprowadzenia nie tylko stanu klęski żywiołowej, ale także niekonstytucyjnych stanów pogotowia lub zagrożenia. Kryterium oceny przedmiotowej nieskuteczności jest nieprecyzyjne i pozostawia wojewodzie szerokie uprawnienia interpretacyjne. Istotnym jest także fakt, że wyżej w wskazanej sytuacji organ wykonawczy może zaskarżyć decyzje premiera po 30 dniach od jego zawieszenia. Ponadto koszty realizacji zadań realizowanych przez pełnomocnika powoływanego przez administrację rządową mają być pokrywane z budżetów społeczności lokalnych.

Należy podkreślić, że przywołane przykłady zostały ujęte wąsko i mają na celu uwidocznienie szerszego niebezpieczeństwa bezprecedensowego ograniczenia praw i wolności obywateli, które – naszym zdaniem – leży u podstaw założeń przedmiotowego projektu ustawy. Wobec powyższego **wnoszę o analizę przedmiotowego projektu ustawy i przedstawienie stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich** w tej sprawie, gdyż – jak wskazano na wstępie – przepisy te wzbudzają obawy przed możliwością bezprawnego zaboru praw i wolności obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wyrazami szacunku

Prezes Związku